

De Groninger Slenke Duiven

F.J. van Houten

Herkomst

In een uitgave van 'De Pluimgraaf' in 1907 vinden we een artikel over de Groninger Slenke Duif. Daarin schrijft Slenkenkenner de heer H. Huisinga over de herkomst: *"Nergens in de wereld, voor zover mij bekend is, kwam ze of komt ze ook nu nog over. Hoe en waar ze ontstaan is? Ik kan het niet zeggen. Ik heb het niet kunnen opdiepen, niet-tegenstaande veel moeite. Vakbladen waren er voorheen niet. Alleen de overleving zou mij antwoord moeten geven, maar deze kon het niet. Niemand weet het. Mijn familie heeft reeds meer dan honderd jaar lang de Slenke duif gehouden. Van vader op zoon ging de liefhebberij over. En zo kan ik tenminste van het geschiedkundig gedeelte zeggen, dat het ras meer dan een eeuw lang te Groningen heeft bestaan, en met grote zorg 'van vreemde smetten vrij' is gehouden"*.

De Groninger Slenk, zoals we de duif tegenwoordig noemen, heeft zijn naam te danken aan de oud-Groningse uitdrukking voor buigzaam en lenig. Wanneer we Slenken een vrije vlucht geven, dan slingeren ze graag in de lucht; hetgeen in Oost-Friesland 'schlenkern' genoemd wordt.

De vlucht

In de 19e eeuw was de ongeëvenaarde vlucht van de Groninger Slenke Duif van het meeste belang. De liefhebbers letten wel op het juiste type om beste vliegers te kunnen fokken, maar verder werd er niet op uiterlijk gelet. Kleur en tekening van de zeven kleurslagen waren niet van belang. Als ze maar goed 'werkten' in de vrije vlucht.

Vanaf de stadswallen zagen ze de Slenken laag in golvende lijnen over de vlakke weilanden vliegen. In cirkels van 50 tot 100 meter. Koppelsgewijs. De duivin voorop, de doffer er vlak achter. De specifieke Slenkenvlucht kost veel kracht en duurt vrij kort. Na 3 tot 5 rondjes nemen ze even rust, om daarna met zichtbaar plezier weer luid met de vleugels klappend een paar rondjes te vliegen.

De Slenk vliegt met veel beweging en niet, zoals andere duivenrassen met uitgestrekte hals en samengetrokken staart, maar heel apart met de hals rechtop als een zeepaardje, en de staart waaivormig uitgespreid.

De vleugels worden bijna bij elke slag boven het lichaam tegen elkaar geslagen met luidklinkende slag. Bij tussenpozen worden de vleugels onder het lichaam eveneens tegen elkaar geslagen. Waardoor de Slenk een kwartslag achterover gaat, wat de liefhebbers 'springen' noemen. Dan weer worden de vleugels in rechte of schuine richting naar beneden gericht en worden zo grote afstanden afgelegd zonder van houding te veranderen. Hetgeen 'zwemmen' genoemd wordt. Daarna gaan de vleugels rechtstanding naar boven, vlak tegen elkaar aangedrukt, waarbij de vleugels als zeilen fungeren. Het z. g. 'zeilen'. Hierbij drijft de Slenk op de altijd uitgespreide staart en kan ze zich verbazend snel verplaatsen.

Het ten uitvoer brengen van deze vliegtoeren vereist kracht en temperament. Een zeer brede borst, brede slag- en staartpennen en een soepele holle rug. Waarbij de vleugels, vergeleken bij vrijwel alle andere rassen wat los tegen het lichaam en de staart gedragen worden. Voor een leek is een Slenk meestal een merkwaardige vogel om te zien. De borst wordt zo hoog gedragen, dat de kop van voren niet te zien is. Als de Slenk zich 'stelt', zwaait ze de s-vormige lange hals met een slag naar achteren, waarbij de nekveren de holle rug raken. Des te soepeler ze zich stellen, des te beter ze doorgaans vliegen. Op geen enkele wijze heeft de duif zelf 'last' van de merkwaardige houding. Ze eten en drinken even gemakkelijk als 'gewone' duiven en ondervinden geen enkele hinder bij het grootbrengen van hun jongen.

De Groninger slenk in de 20e eeuw

In het begin van deze eeuw was de Stad Groningen het bolwerk van de Groninger Slenk. Haast iedere timmerman, schoenmaker of andere werkman had wel enige koppels. Andere rassen waren niet in tel, en werden misprijzend 'mokken' genoemd. In die tijd werden er voor goede Slenken flinke prijzen gemaakt. De besten gingen weg voor het tienvoudige van de 'mokken'. De toonaangevende fokkers waren grotendeels midden-

standers. Van de beste fokkers was echter voor geen geld een goed fokkoppel Slenken los te peuten.

De eerste speciaalclub van Nederland werd in 1899 opgericht in Groningen door Slenkenliefhebbers. In 1904 werd uit deze vereniging samen met andere sierduiven liefhebbers de Groninger Sierduivenclub opgericht, die nog steeds de oudste sierduivenclub van Nederland is. De beste fokkers werden benoemd tot 'keurmeester'. Ze keurden volgens ongeschreven normen.

Rond 1900 werden de eerste tentoonstellingen gehouden. Het accent bij de Groninger Slenken lag toen nog steeds op het vliegen. Om hieraan te voldoen, werd aan het type (soepel van bouw) aandacht geschonken op tentoonstellingen.

In 1922 waren er 1300 sierduiven op de tentoonstellingen in Groningen ingezonden op een totaal van 2350 hoenders, konijnen en sierduiven. Per inzender werden de dieren toen nog in totaliteit beoordeeld in drie waarderingsklassen, met een 1e, 2e, of 3e prijs. Bij de goede fokkers regende het eerste prijzen. Per dier werd toen nog geen predikaat gegeven.

In 1922 ook, werd voor Groninger Slenken 'de Standaard' vastgesteld door de toonaangevende fokkers/keurmeesters.

In 1927 kwamen uit Duitsland de vergelijkende keuringen overgewaaid. Hetgeen vooral voor een 'vlieggras' als de Slenk bijna de doodsteek werd: elk dier op zich werd gekeurd, met vermelding van het predikaat, waarbij de mooiste als kampioen van het ras werd aangewezen. Dat viel slecht bij de Slenkenfokkers: hun 'fijnste werkers in de vlucht', de beste vliegers van de beste fokkers, moesten het afleggen tegen minder goede vliegers. Er vielen deuken in gereputeerde namen van de topfokkers. Die stonden voor de keus, of de 'vliegfolk', Of de 'tentoonstellingsfolk'.

In die jaren en daarvoor kwamen de Slenkenfokkers nog veel bij elkaar op hokbezoek. Een Slenkenfokker kreeg immers naam wanneer zijn Slenken in de lucht toonaangevend waren. En dat wilde hij maar al te graag laten zien aan collega liefhebbers. Helaas voor het Slenkenras ging de tentoonstellingsfolk de vliegfolk overheersen. Om zijn Slenken in topconditie te krijgen en te houden liet de fokker ze op gezette tijden nog wel los vliegen.

De fokkoppels werden in de loop der jaren meer en meer tentoonstellingsgericht samengesteld. Hetgeen steeds meer ten nadele van de specifieke vlucht werd. Zo is het van de Oud Hollandse Tuimelaar bekend, dat de beste tentoonstellingsdieren helaas helemaal niet meer tuimelen in de lucht. Ook van de Slenken moet gezegd worden, dat de meesten helaas niet meer springen, zeilen en zwemmen in de lucht. Gelukkig zitten er ook nu nog plotseling koppels tussen die het wel laten zien. De vliegkunst zit er latent nog ingebakken!

Groninger Slenk. Foto: Nieuwsblad van het Noorden

In de jaren 1930-1940 waren de Slenkenliefhebbers al zeer tentoonstellingsgericht aan het fokken. Vooral nadat in 1930 de duiven in een ras en in één klasse beoordeeld werden op tentoonstellingen. In 1937 werden de predikaten per dier verplicht gesteld, landelijk, voor alle rassen.

De eer viel niet meer in de lucht te behalen, doch vrijwel uitsluitend het tentoonstellingsresultaat was primair geworden. Het Slenkenfokken was gaandeweg een sologebeuren geworden. Was het eerder al een toer om als beginner een koppel goede Slenken te bemachtigen, dat lukte vlak voor de oorlog al bijna helemaal niet meer. Er werd geen Slenk meer verkocht, laat staan weggegeven aan de jonge garde.

De Slenkenfokkers hadden behalve het ras, ook zichzelf ermee te pakken: de noodzakelijke instroom van beginnende fokkers stagneerde en versmalde de basis.

Toch is er enig begrip op te brengen, hoe negatief de uitwerking ook was van de apelifde. Wanneer een fokker met veel liefde en geduld zijn jonge Slenken heeft grootgebracht en verzorgd, dan

verwacht hij eenzelfde prestatie van letterlijk veel belovende beginners. Op zijn minst ten aanzien van een goede huisvesting en verzorging. En dat laat in het merendeel zoveel te wensen over, dat hem de lust ontging weer eens een heel mooi koppel van de hand te doen.

Bij het verzorgen van Slenken, en vooral bij het kweken met dit moeilijke ras komt veel geduld en veel aandacht (tijd) te pas. En vooral ook ervaring in het houden van duiven, en doorzettingsvermogen, om teleurstellingen te overwinnen.

De Slenkenfokkers verzuimden in de jaren vóór de oorlog al dan niet bewust de know-how over te dragen, en door de onderlinge concurrentie liepen ze elkaar in de weg om samen het ras in stand te houden.

Groninger Slenk. Foto: Nieuwsblad van het Noorden

Volgens de regels der Slenken-fok-kunst moet men om genetische redenen tegen een Slenk uit de gele kleurslagen, altijd er één uit de rode kleurslagen zetten, en dan ook nog binnen beperkende foktechnische spelregels om er goedgekleurde nakomelingen van te mogen verwachten. Vroeg of laat heeft ook een grootfokker zelf Slenken uit 'een ander hok' nodig om bepaalde ingeslopen tekortkomingen aan te vullen en om te sterke inteelt te voorkomen, ook al zijn alle Slenken familie van elkaar. Het Slenkenras moet wel oersterk zijn, anders had het alle aanslagen op het be-

staansrecht niet overwonnen. Van jonge aanwas onder de leden was in genoemde jaren al vrijwel geen sprake meer. Spottend noemden de oude liefhebbers hun clubje: de A.O.W. -club. De secretaris was ruim in de tachtig toen hij er mee stopte. Toen het vergaderlokaaltje van een andere oude Slenkenfokker gesloopt werd, heeft het clubje zich maar opgeheven. Toch bleven een paar liefhebbers hun zeldzaam geworden ras trouw:

1940-1945: in de oorlog moesten alle duiven op bevel van de overheersers afgemaakt worden. Niet vanwege de vermeende 'briefpost', doch enkel door de voedselschaarste. De uitgegeven duivenringen waren bekend en moesten ingeleverd worden. Op het houden van duiven stonden de zwaarste straffen. Slechts een enkeling waagde het nog om Slenken te laten onderduiken en het inleveren met een list te regelen. Zo wist de bekende Groninger Slenkenfokker Pestman op een stille zolder boven zijn werkplaats 'zijn' Slenken de oorlog te laten overleven.

Legaal werden van alle sierduivenrassen een paar koppels gecentraliseerd bij de grootste sierduivenkenner aller tijden, de heer Spruyt in Gouda. Voor wat betreft de Groninger Slenk is daar vrijwel niets van terecht gekomen.

Na de oorlog wilden de liefhebbers direct wel weer duiven gaan houden. Ongeacht van welk ras ze waren. Ware het niet dat er geen duif meer te krijgen of te koop was. Het aantallen kweken met de enkele duiven die de oorlog overleefd hadden zou jaren vergen om aan de vraag te kunnen voldoen. In verenigingsverband werden duivenrassen mondjesmaat uit Denemarken en vooral Engeland gehaald. Doch Slenken waren daar volledig onbekend.

De duivenliefhebbers kregen mondjesmaat de nakomelingen van de geïmporteerde rassen, en bouwden daaruit hun hobby weer op. Vooral de Groningers kenden de Slenk nog wel 'van vroeger' en daarna van uit de overlevering, doch het ras raakte steeds meer uit het oog, uit het hart. De paar 'illegale' fokkers, ook nog verspreid over het hele land, vonden elkaar moeizaam of toevallig weer en hielden soms af en toe wat contact met elkaar.

Van tijd tot tijd kwam er een impulsje in het ongeregelde kennissenkringetje, en hielpen ze elkaar wat, met de bijbedoeling om het ras bij hun zelf

op het hok weer wat op te bouwen. Zodra ze na wat instroom van een paar Slenken weer een paar jaar vooruit konden, verloren ze elkaar weer uit het oog. Van de noodzakelijke oprichting van een speciaalclub was nog geen sprake, hoe hard dit ook nodig bleek te zijn om het ras in stand te houden.

Waarom, zo kun je je afvragen, bleven die zeldzame liefhebbers zo'n moeilijk ras dan toch wel trouw? Alleen het bezitten van een zeldzaam ras? Van een levend monumentje? Neen, want bezit van de zaak is het eind van het vermaak. Wat dan wel? Hiervoor laten we de eerder genoemde heer Huisinga aan het woord. Een fragment uit zijn in 1907 geschreven artikel. En ook al is het geschreven in de stijl van een verleden tijd, het typeert de Slenk ten voeten uit, en precies zoals de liefhebber van 1989 de Slenk nu nog steeds in zijn duivenhok waardeert:

“Eleganter, levendiger ridderlijker dier is niet denkbaar. Steeds is de doffer in de weer aan zijn wederhelft het hof te maken, haar alle mogelijke attentie te bewijzen. Den ganschen dag door. Niet zooals nagenoeg alle andere duivensoorten, slechts sporadisch eens, als het ware, opwakende uit eene halfdommelige rust of onverschillige alledaagsheid, maar van den morgen tot den avond. Gedurig buigt en pluimstrijkt en trippelt de doffer om zijn duifje heen op balzaalachtige wijze, tracht hij haar zijne groote vereering voor het vrouwelijk geslacht te betuigen. Hij verliest haar nooit uit het oog. Verwijdert ze zich eens voor een poosje, dadelijk wordt zijn dringend, ernstig waarschuwend geroep gehoord om terug te keeren tot haren heer en meester, en groote blijdschap en sterk sprekende teekenen van goedkeuring worden dan ook kwistig, onder aanhoudend gekir, aan den dag gelegd, als het zedige maar o zoo coquette vrouwtje aan de roepstem gevolg geeft. Want ook zij geeft haren echtgenoot in elegante manieren niets toe. Geene volleerde jonge dame treedt bij hare ontmoeting met een heer, dezen met meer elegantie tegemoet, dan de Slenke duif zich haren man aansluit, als hij haar daartoe uitnodigt.” “Hun die

overgehaald worden om de proef eens te nemen en één of meerdere paren aan te stellen, durf ik wel de verzekering te geven dat ze van geen ras meer genoeg zullen hebben.”

In 1974 zag keurmeester Louis Maas de bui hangen voor dit oer-Nederlandse sierduivenras. Hij wist de jonge keurmeester Johan Meelis uit Den Haag te interesseren voor de Groninger Slenk, die ook in de tentoonstellingskooien zijn temperament laat zien. Meelis ging op hokbezoek bij enige fokkers, en toen hij de actieve Slenken had zien vliegen was hij verkocht. En ging hij met meerdere fokkoppels naar huis. Alle over het gehele land verspreide fokkers bezocht hij jaarlijks. In 1976 werd de Groninger Slenkenclub blijvend weer nieuw leven ingeblazen. Kosten noch moeite spaarde Meelis om het ras er weer bovenop te krijgen. Het alom gehoorde bezwaar dat Slenken hun jongen slecht of niet groot kunnen brengen, legde hij terzijde. Samen met enige grootfokkers bewees hij dat Slenken hun jongen prima groot brengen. Voedsterduiven zie je niet in hun hokken. Om het ras te redden werd vooral de eerste jaren puur op aantallen gefokt. Jarenlang reed hij langs de liefhebbers om hun vitale overcomplete Slenken mee te nemen, en waar ook nodig in Nederland, deze weer uit te zetten bij de beginnende liefhebbers. Op deze wijze werd de band tussen de liefhebbers onderling weer aangehaald in verenigingsverband. De Groninger Slenkenclub telt nu ruim 50 leden, waaronder een flink aantal jeugdleden en serieuze beginnende liefhebbers, die het ras voor in de toekomst breder veilig kunnen stellen. De Groninger Slenk laat zich ook op tentoonstellingen steeds meer zien, waar de belangstelling voor dit opmerkelijke ras nog steeds groeiende is onder de duivenliefhebbers.

Voor meer informatie:

Groninger Slenken speciaalclub
J. G. Meelis
Vondelstraat 79
2513 EP Den Haag